

Felvidéki Híradó.

P O L I T I K A I H E T I L A P

Előfizetési árak:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 "
Negyed évre	2 "
Egyes szám ára 20 fillér.	

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, a hirdetési és előfizetési pénzek a kiadóhivatalra czimezve Turócszentmártonra küldendők.

— Hirdetések legutányosabban, árszabály szerint. —
Lapunk számára hirdetéseket — eredeti árakban — minden bel- és külföldi hirdetési iroda elfogad.
Nyilntér soronként 40 fillér.

A nemzetiségi politika új alapjai.

(F—s.) Vigasztalan a magyar politika képe. Ha nézzük a törvényhozást, ott még mindig, folytonosan és örökké a kisebbségnek turbulens elemei akasztják meg a munkát s foglalják le obstrukcióikkal, vagy obstrukciós terveikkel, a kormány és az ország egész figyelmét. Eza kisebbségi terrorizmus uralkodik 1899. óta parlamentünkön s ennek a „terreure”-nek fegyvereit védelmezni ma is az ellenzék, nem pedig a sokat emlegetett nemzeti ellenállás parlamenti fegyverét, melyet nincs az a kormány és többség, mely érinteni merne, vagy akarja.

Nem nehéz ilyen viszonyok között előre meglátni, hogy nagy és élethevágó nemzeti kötelességeink teljesítésére ismét beláthatatlan időig sor nem kerülhet.

Az egész magyar politikai világ s a közvélemény annyira bele van újból fulva a közjogi politikába, hogy ismételve elveszteti azt a kis érzékét is nemzetiségi kérdéseink és bajaink iránt, melyet időnkint sikerül benne nagynehezen felébreszteni, a kormány pedig folyton az obstrukciók ellen való csatározásokkal lévén elfoglalva, lehetetlen, hogy hosszabbjártu faji és nemzeti politikáról csak gondolkozzék is, nem hogy belekezdhesen.

Ilyen körülmények között kisebb körökre hárul a nemzeti ügy ápolásának nagy és nehéz kötelessége. Amit nem karol fel az egész magyar társadalom, mert figyelmét inkább a közjogi kérdések kötik le, azt annál inkább karolja fel a nemzetiségi vidékek közönsége.

Amit a kormány nagyban nem kezdeményezhet, mert a lelkiismeretlen ellenzék folytonosan kvázi ostromzár alatt tartja a kormány tetteirét, azt kezdeményezze és folytassa kisebb körben a megye, a város, a község, a hatóságok s a kormány támogatása nem fog elmaradni.

Vannak bizonyos tennivalók, bizonyos jelzavak és irányok a nemzetiségi politikában, amelyeket tetteire váltani végtelen üdvös volna

s a melyeknek tette váltását csak el kellene kezdeni.

A nemzetiségi politika terén mi azért nem tudunk 1867. óta jobb eredményeket felmutatni, mert éppen csakis a kormányok csináltak nemzeti politikát s a kormányok hosszabb és rövidebb életéhez fűződött annak tartalma és folytonossága.

Ha azonban minden tényező külön és együtt kötelelességeinek ismerné a nemzeti ügy ápolását, akkor rövid idő alatt áthatná a magyar társadalmat is a nemzeti ügy érzése, a nemzeti gondolat és kifejlődne a magyar társadalom nemzeti politikája, mely nincs egy kormány életéhez kötve, hanem melyet a mindenkori kormányok kénytelenek volnának adoptálni és sikerrel folytatni.

Akkor nem volnának az örökös döcezenések nemzeti politikánkban s nem is eshetné meg az, hogy három évtizeden keresztül teljesen elhibázott nyomon haladjon nemzetiségi politikánk.

Mert egyes emberek és politikusok tévedhetnek, de ahol egy egész nemzet érzi és figyeli az eseményeket, ott hamar kitűnik, hogy hol a liha s hogy hol kellene segíteni a dolgon.

De hát nálunk éppen ez hiányzik, a magyar tud egyénien hazafi lenni, de a magyarságot nem hatja át igazán és eléggé a nemzeti közérzés és gondolkodás.

Ebben természetesen nagy része van annak, hogy három századon keresztül megszokta a veszedelmet Bécs felől várni s közjogi sérelmekben látni, ellenben közönyös volt előtte mindig, mi történik Erdélyben és Turócszentmártonban.

Igy aztán mikor 1867-ben új alapokon rendezkedtünk be, daczára a már előttünk fekvő annyi tanulságnak, az egyoldalú kulturai utra bíztuk a nehéz nemzeti feladatokat megoldását, naíval azt remélve, hogy az iskola magában elég lesz a nemzetiségi tömegek asszimilálására.

Báró Eötvös József eme vézetes tevédségét nem vette akkor észre senki, annyira nem foglalkoztak nálunk soha behatóbban a nemzetiségi kérdéssel. — De sőt mikor rövidesen

a kiegyezés után s azután többször időközönként kénytelenek voltunk látni, hogy a Deák-párti nemzetiségi politika csütörtököt mondott s csak arra jó, hogy a nemzetiségeket megértsék, még akkor sem törtödek sem a kormányok, sem a társadalom, sem a magyar publicisztika azzal, hogy voltaképpen hol is van a liha s milyen módon lehetne azon segíteni.

Érthető ez a tájékozatlanság, mert hiszen csak tünéletleg kezelték, komolyan nem foglalkoztak vele s amivel nem foglalkoztak, azíránt nincsen érzékünk, magyarán mondva, arra nem áll az eszünk.

Bekics Gusztáv publicisztikai művei az elsők, melyek rámutatnak nemcsak az egyoldalú kulturpolitika hatástalan voltára, hanem egyszersmind meg is mutatják amaj új alapokat, amelyekre a jövőben nemzeti politikánkat fektetünk kell.

Már meggyőződhetünk, hogy ellenséges tömegek beolvátsása pusztán iskolák és kultura által lehetetlenség. Ezt szíólan bizonyítják azok a statisztikai adatok, melyek a kiegyezés óta a magyarság terjedését és a nemzetiségek állását tárják elénk.

Ezen adatokból azt láthatjuk, hogy az ország kétségtelen magyarosodása nem az asszimilációknak köszönhető, hanem a magyarság természetes szaporodásának, ámdé ezen értékes szaporodási és terjeszkedési képességet nem egy helyen veszedelmesen gátolja és fenyegeti egyrészt a nemzetiségek hódítása, (mint Erdélyben különösen), másrészt a rossz közigazdasági állapotok, főleg a földbírtokviszonyok (mint p. o. az Alföld s a Dunántúl közötti birtokai között).

Ebből a tényből le kell vonni először is azt a tanulságot, hogy egyoldalú kulturpolitikánk semmiképpen sem asszimilálja az országban élő nagy nemzetiségi tömegeket, másrészt pedig, hogy a magyarság terjeszkedő képességében rejtőzik egyedül az az erő, melynek alapján nemzeti problémákat megoldhatjuk.

Nem arra kell tehát a fősúlyt fektetnünk, hogy a nemzetiségeket minden áron megmagyarosítsuk, — ez amugy sem sikerül — ha-

T Á R C S A.

Thurócvarmegye régi multjából.

— A „Felvidéki Híradó” eredeti tárczája. —
Irtta: Bráz Béla, Turócvarmegye levéltárosa.
(Folytatás.)

A tatárok kegyetlensége által az ország annyira émeptelenedett, hogy 1242-ben alig találatott város. Az alföldi síkság lakóitól megfosztva, pusztán hevert s azt sáskasereg s farkasorda lepte el, elannyira, hogy a farkasok meg a fegyveres kéznek is ellene szegültek.

A szerencsétlen királyt a saját vészölő előbb Enyitlen (Zakos-nemzetiségből, majd András de genere Farkasius (Förgélek), mások szerint de genere Hunt Pázmán mentette meg, később Don és Barnabás Rugacsi fiai adtak lovat a király alá. Moholnak fia prodig Detre (Detrius) még a muli örökzetben védelmezte a királyt. Az erre vonatkozó eredeti oklevél így szól: Quando confictum iuxta fluvium Sajon cum salve gente tartarorum habuisse-mus, idem Detrius cuiusdam ardarora acie super Nos irrúenti viriliter se opposuit et ab ipso condeliter vulneribus a morte nos liberavit.*

A hontalanúvá vált király a Felvidék erdős s hegyes vidékein hajósva menekült a vész elől, míg végre Thuruch várátan talál ideiglenes otthalmat és nyugalmat.

De folyton nyomában a vész és halál rémképe. A * Az emleltet hősök Thuruchban kaptak önfeláldozói vitézségükért donozást.

nyomában száguldozó tatárseregétől még talán megvédhették volna Thuruch várának sziklaberei s a király hi védői. De a Vág vidékéről, hol Peta, a másik tatár fővezér, hiába ostromolta Pozsony, Trencsén s más várakat, szintén a király üldözésére küldi hordát Thuruch vára ellen, hogy Batu seregével egysülvé, könnyebben elfoghassa a királyt.

A teljes vész nagyságáról értesülvén a király, elhagyja ideiglenes menhelyét s Nyitra felé menekül. A tatár had elfoglalta Thuruch provinciát s azt elpusztította. A három vár s több erősség elégtelennek bizonyult önvédelemre a retentó ellenség ellen s így a lakosság az erdőkbe menekült, a fegyveres nemesség pedig Gumur (Gömör) felé. A védtelen várak elpusztítottak. A keresztény legelős monumentumait, a szentmáriai és szucsányi templomot lerombolták.

Az erdőségek felgyújtották, hogy a menekülők tűzhálalt szenvedjenek. A telepités három százados nagy munkáját megakadályozták s romba döntötték.

A menekülő nép a vadonban tengette siralmas életét, hol — a krónikás szerint — sem nem vetettek, sem nem arattak, kikéi ugy kereste élelmet, ahogy tudta. Éhínség és dögihalál volt kísérője. Hosszu százkú és bajszu, félg meztelen emberek, mint rémalakok húzódtak meg itt-ott a romok között, keresve a kedves otthont. Kedves hely volt az odú s szerencsés, aki ilyet tudott szerezni. A hideg beállott. Az elaggottakra és esese-

mökre gyászleplet hozott az első hó. Szerencsés volt, aki magával vihette házi állatját, a kecskét. A nyáron gyújtott hegyi szénából földbe vajt s szénával tatarozott gulyháiban lakott a család s nyáron át még eléldögélt erdei gyümölcsessel, de télen siralmas volt a dolog, ha elfogyott a szárított gomba és erdei gyümölcs. Tüzet nem mertek élesztani, nehogy a tűz áról legyen.

Kétségbejött állapot, siralmas részvét, A Mindenható rabocsájtá mindkét kezét.

Két év telt le, siralmas hosszú idősáak, midőn a megzúléd nép tüztűvés helyére vissza mert térni. A föld, mező s ut dudvával benőve. A félelemhez szokott nép védo kéz után sóhaj, honakóto fejedelmére vár.

Térj vissza, óh király, szabad innár a hon, Hálaénekg zeng az elárvult mező s halomokon, Örök emlékezet, dícsőség misája, Mond nekik, hogy e nép hazáját most is imádjá.

A hazatérő dieső fejedelem a második honlaktós nagy munkájához fogott. Egyes családok kihaltak, a birtok rendezetlen. IV. Béla 1245-ben megkezdé a telepítést s újjáalakítás dieső múltvtt. Uj birtokrendelésé foganasított kir. adományozással s így megénk beletöltés s szervezésében új korszak kezdődik s ezzel a multnak homályából belépett a hazai történet világába. Egymásután következnek az új községek, új nemesi sárjak kaptak adományleveleket. Az újonan átalakított Thuruch konvent bíteles rendházá lesz, melynek közigazgatási teendője a kir. adományozást birtokjelföléssel s

Pár év előtt még nem fizettek pótdadót, most azonban már 36% a községi adó. Nagy a panasz az előjáráság ellen, mely a városi szálloda kibővítésére, az előirányzott 12 ezer korona helyett 30 ezer koronát költött. Azt relesgetik, hogy a város pénzkézelését gondnokság alá helyezik.

— **A félárú vasuti jegy** váltására jogosító arczképes évi igazolványok az 1905. évre idejekorán leendő érvényesíthetése végett a m. kir. államvasutak igazgatóságához (VI. ker. Andrássy-ut 73–75. sz.) folyó évi november hó 10-től kezdődőleg legkésőbb december hó 31-ig beiktundók, azok az igényjogosultak pedig, akiknek ily igazolvány még nincs, de az 1905. évre váltani kívánnak, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fenti időközben kérelmezhetik. Figyelmeltetjük az érdekelteket, hogy akik az arczképes igazolványt meg nem szerzik vagy aziránt elkövetik folyamodnak, a rendszerszített utazási kedvezményre való igényt az 1905. év folyamára ugy magukra, mint családtagjaira nézve elvesztik. A nyugdíjasok a lakhelyükre illethetős közigazgatási hatóság által nyugdíjas minőségért és azt, hogy díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivaltalt nem viselnek, folyóadóyaikon igazolatlan tartoznak.

— **Nyilvános közönet.** Rutkán t. évi október hó 20-án, Siegmeth Károly m. a. v. főfelügyelő a magyarországi Kárpátgyógyintézetet követi kárpát-ostályának ügyvivőjévé a. a. a. „Haladás” kezelésében lévő vasuti árválazalapa javára tartott felolvasáson felléptek: Rutkai Báth Péter ks. od. elnökgazdátó 10 kor., Epstein László főmérnök és Klein Ferenc vasuti vendéglős 5–5 koronát, Berecz Gyula kir. tanfelügyelő 4 koronát, Schödllein József főellenőr, Friedmann Mór gyógyszerész és Paulinyi Gábor 2–2 koronát, Székely erdőtanácsos, Falk Kristóf ks. od. hivatalnok, Komora János eszperplébános, Hoffmann Mór ks. od. főellenőr, Pfin József ks. od. főmérnök, Ditrich Ottó ks. od. felügyelő, Kaszner m. a. v. főellenőr, Fridrich vágbeszerezeti áll. főnök, Tusza puchó áll. főnök és Latkovsky 1–1 koronát. Azonkívül Olsavszky Gyula m. a. v. állomásfőnök több próbb kiadást a sajátjából fedezett. A villamos áramot a ks. od. vasut ingyen szolgáltatja. Fogadják a a nemesleltk adakozók hálás köszönetünket. A hála szavaival kell megemlékeznünk újból is Siegmeth Károly főfelügyelőről, ki nemesleltktségével ezen a jótékony célt szolgáló estét lehetővé tette, meleg köszönetünket kell kifejeznünk Görgey László igazgatótónak a termékedéséért, Saager Ferenc köz. főfelügyelő műhely főnöknek, Epstein László főmérnöknek és Olsavszky Gyula állomásfőnöknek a villamos áram bevezetése, illetve a rendezés körül kifejtett önzetlen buzgalomkért.

— **Jóslat.** Budapestről írják nekünk: Az ismert osztálysorsjegy-felárulást cég. Kiss Károly és Társa bankháza tulajdonosának évekel ezeltől egy cziganyasszony megjósolta, hogy az általa árusított sorsjegyeknek a szerzése minden 5-ik sorsjátéknál fog bűmületano kedvezni. A jóslat tényleg bevált, amennyiben Kiss Károly és Társa az 5-dik és 10-dik sorsjátéknál óriási nyereményeket fizetett ki verőinek. A közönség most természetesen még nagyobb feszültséggel várja a 15-dik most kezdődő sorsjáték eredményét. Ugyszólván közis, mert hiedelem, hogy a 15-dik sorsjátékban ismét ezen bankház sorsjegyei lesznek a legszerencsésebbek, minél fogva a Kiss bankház sorsjegyei rendkívül nagy keresletnek örvendenek.

— **A Horgony-Pain-Expeller** (Richter-féle Liniment. Caps. comp.) igazi, népszerű háziszerré lett, mely számos családban már több mint 35 év óta mindig készletben van. Hátfájás, csipőfájdalom, fejfájás, köszvény, eszuznál stb.-nél a Horgony-Pain-Expellerrel való bedörzsölések mindig fájdalomcsillapító hatást idéztek elő; sőt járványkórnál, minő: a kolera és hányóhasfolyás, az álltestnek Horgony-Pain-Expellerrel való bedörzsölése mindig igen jónak bizonyult. Ezen kitünő háziszér jó eredménnyel alkalmazható bedörzsölésképpen az influenza ellen is és úvegekben: á 80 fillér, 1 korona 40 fillér és 2 kor. a legtöbb gyógyszerteráiban kapható: de bevásárlás: Halmával tessék határozottan: Richter-féle Horgony-Pain-Expellert, vagy Richter-féle Horgony-Linimentet kérni, valamint a „Horgony” védjegyre és a Richter cégjegyzérezé figyelni és csak eredeti üveget elfogadni.

Szerkesztői üzenet.

— **E. Helyben.** Eszünk agában sinez ülete ellen dolgozni. Hiszen nekünk nincs kávéháznk! Sőt örvendünk rajta, ha boldogul. — **P. Zníváralja.** Szívesen várom. A 20-án megjelenő számban helyet tartok fenn. Kérem esztörték reggelig beküldeni. — **Tétra.** Jót számban hoznak. Akkor is elég jókor küldjék az a szomorú hír.

Feloldó szerkesztő: **Berecz Gyula.**
Főmunkatárs: **Báth Péter.**

Kiadótulajdonos: **Moskóczy Ferencz.**

Üzletáthelyezés.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget arról értesíteni, hogy a piac téren volt

**borbély és fodrász-
termemet**

Fischer Adolf és fia vaskereskedése mellett levő, **Galanda-féle házba** áthelyeztem.

Ezenlül is főtűrekessem lesz jó, pontos és tiszta kiszolgálás által a nagybecsű közönség pártfogását kiérdemelni.

Mély tisztfelettel

Seppelfizd József
fodrász Turócszentmártonban.

→ Védjegy: „Horgony”. ←

A Liniment. Capsici comp.
a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyított háziszér, mely már több mint 35 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvényél, eszuznál és meghűlésnél bedörzsölésképpen használtára.

Figyelmeltetjük. Súlyos hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegeken 80 fillér, 1 kor. 40 és 2 kor. és ugyszólván minden gyógyszerteráiban kapható. — Főmunkat. **Türk József** gyógyszerésznél, Budapest. Richter gyógyszerteráiban, **Arany országház**, Prágaiban, **Elisabeth str.** 6. sz. Művelődési esztűdőkben.

Schönaich Viktor gyógyszerterá Zníváralján.

Gyöngéledő, sápadt, vérszegény gyermekek részére ajánlom az általánosan kedvelt és használt

**Lahusen-féle jód vas-
csukamáj-olajat.**

A legjobb és leghatásosabb csukamáj-olaj. Gyógyerejére nézve fölülmul minden hasonló készítményt és újabb gyógyszer. Ize fölötté finom és enyhe, miért és így gyermekek, mint felnőttek szívesen szedik is könnyen emésztik. Ára 350 kor. — A beszerzésnél tessék ügyelni a gyáros cégére: **LAHUSEN gyógyszerész, Bréma.** — Kapható vidéken **Gazdik János** gyógyszerteráiban **Körmöczbányán** és **Toperczer Sándor** gyógyszerteráiban **Turócszentmártonban.**

November 2-jól rendezett lakás kiadó. Közelebbi feltételek **Mitrovsky Rudolf** urnál **Turócszentmártonban**, vagy pedig közvetlenül a háztulajdonostól tudhatók meg. **Gazdik János**, gyógyszerész **Körmöczbányán.**

HIRDETMEÉNY.

Ezennel közhírré tétetik, hogy mitán a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közgei a **Magy. Kir. Szab. Ostálysorsjáték (XV. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusítóknak árusítás végett kiadattak.

Az I. osztályi húzása **1904. november 24. és 25-én** tartatik meg. A húzások a **Magyar királyi állami ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a Huzási teremben (IV., Eskü-tér, bejárat a Duna-utca felől). — Sorsjegyek a **Magy. Kir. Szab. Ostálysorsjáték** valamennyi árusítóitól kaphatók. Budapest, 1904. évi október hó 30-án.

Magy. Kir. Szab. Ostálysorsjáték Igazgatósága.
Tolnay. Hazay.

PENZ

Előzetes költség nélkül!
4% os törlesztéses kölcsönök

nyujtunk budapesti és külföldi elsőrangú pénzügyintézetektől a földbirtok és ingatlan 3/4 értékéig I. és II. helyre 15–65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitel! papoknak, katonatiszteknek, állami és magánhivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezés és kezés nélkül 1–15 évig terjedő időre gyorsan és diszkrétén.

Bank- és magánadóságek konvertálása.

Készítünk tervezeteket különféle újonan alapítandó vállalatokról, valamint finanszírozunk is ezeket. Elvállalunk technikai és geologiai véleményezéseket hites szakértők által; foglalkozunk fennálló vállalatok részvényársasággá való átalakításával.

MEBLER LAJOS és Társa BUDAPEST, VI., Teréz-körút 32.
(Törvényszékileg bejegyzett cég.) (Válaszbélyeg.)

Magyar Nyomda Turócszentmárton.

PERUZZWEIG J. órász és ékszerész Ruttká.
Nagy rakatár arany- és ezüstneműekben, fall- és zsebórákban.

1904. El. 34/9. szám.

Hirdetmény.

A turócszentmártoni királyi járásbírószág irodai helyiségei és a járásbírószág fogház részére az 1905. évben szükségelt tűzifa szállítása iránt az 1904. évi november hó 20-án délelőtt 9 órakor a kir. járásbírószág vezetőjének hivatalos helyiségében árlejtés fog tartani.

Felhívatnak mindazok, kik a szállításra vállalkoznak, hogy e kitűzött határidőn akár személyesen, akár megbízottjaikkal jelenjenek meg.

Az árlejtés és szállítás közelebbi feltételei a hivatalos órák alatt a kir. járásbírószág vezetőjénél meg tudhatók.

A kir. járásbírószág. Turócszentmártonban, 1904. november hó 10-én.

Dr. Láng, kir. jbiró.

Hirdetések felvétetnek lapunk kiadó-hivatalában.

Liniment. Capsici comp.
Richter-féle Horgony-Pain-Expeller.

Ezen elismert kitűző az általánosan kedvelt háziszérnek bizonyult köszvényél, eszuznál és meghűlésnél bedörzsölésképpen használtára. — A mely minden gyógyszerteráiban kapható, — minden részben megemlékeznünk a „Horgony” védjegyre.